

Spis treści

André Vauchez – historyk ducha – Michał J. Baranowski	3
---	---

HERETYCY W ŚREDNIOWIECZU

Wprowadzenie	17
--------------------	----

CZĘŚĆ PIERWSZA

Ruchy kontestatorskie i heretyckie na Zachodzie od XI do XV wieku

Rozdział I. Herezje „roku tysięcznego” i w XI wieku	25
Diabolizacja herezji: świadectwo źródeł	26
Czytanie i interpretacje herezji przez duchownych od X do XII wieku	33
Konkretne postawy wobec heretyków: rozbieżności i ewolucja	39
Rozdział II. Od kontestacji po herezję (XII-XIII wiek)	49
Podstawowe przyczyny rozwoju herezji	49
Antyklerykalizm i spirytualizm: wędrowni kaznodzieje przeciwko ustanowionemu Kościołowi	52
Wstrząs kataryzmu	56
Ruchy ewangeliczne i spory o prawo do kaznodziejstwa świeckich: waldensi i humiliaci	61
Narodziny społeczeństwa prześladowczego?	65

Krucjata, inkwizycja i zniszczenie kataryzmu	70
Nowe formy kontestacji	80
Joachim z Fiore i joachimizm	81
Wrzenie intelektualne w środowiskach uniwersyteckich i potępienia kościelne	86
„Religia ludowa” i „wolnomyśliciele”	90
Rozdział III. Kontestatorskie i dysydenckie ruchy religijne we Włoszech od XI do połowy XIII wieku	95
Pierwsze kontestacje	95
Ewangelizm i spirytualizm przeciwko Kościołowi urzędowemu	98
Patareni: między reformą a herezją	98
Arnold z Brescii i kontestacja doczesnej władzy Kościoła ...	100
Społeczeństwo komun miejskich a herezje we Włoszech w drugiej połowie XII wieku	103
Katarzy, waldensi i chrześcijanie ewangeliczni we Włoszech (od około 1170 do około 1250)	105
Narodzony i umacnianie kataryzmu	105
Nurt ewangeliczny: ubodzy Lombardczycy i humiliaci	108
Reakcja Kościoła i tłumienie herezji	112
Rozdział IV. Na Zachodzie: kontestacja i herezje w XIV i XV wieku	117
Rozszerzenie pojęcia herezji i rozwój inkwizycji	117
Nowe definicje herezji	118
Inkwizycja i inkwizytorzy	120
Wygaszenie kataryzmu	123
Zakwestionowanie Kościoła hierarchicznego i pośredniczącej roli duchowieństwa	125
Kontestatorskie prądy eschatologiczne	125
Eschatologia franciszkańska: spirytuałowie, begardzi i <i>fraticelli</i>	126
Eschatologia a ludowe ruchy religijne	131
Od Gerarda Segarelliego do Fra Dolcino	132
Biczownicy	134

Nieheterodoksyjne formy mistyki	136
Beginki: od Małgorzaty Porete do Mistra Eckharta	136
Bracia i siostry wolnego ducha	139
Przetrwanie i wpływy waldensów	141
Nowe herezje i narodowe ruchy religijne (1378–1449)	144
Nowy kontekst historyczny	145
Wiklif i lollardzi	146
Jan Hus i husyci	148
Jan Hus i początki utrakwizmu	148
Podsumowanie kryzysu husyckiego	153

CZĘŚĆ DRUGA

Heretycy: mity i rzeczywistość

Rozdział V. Początki herezji katarskiej w Langwedocji na podstawie kazania arcybiskupa Pizy Federico Viscontiego (zm. 1277)	159
Rozdział VI. Odmowa składania przysięgi u średniowiecznych heretyków	174
Rozdział VII. Katarzy i waldensi w historii średniowiecznej Francji	184
Ku naukowej historii kataryzmu	184
Ponowne odkrycie waldensów	189
Rozdział VIII. Świętość przeciwko herezji: <i>Żywot Marii z Oignies</i> Jakuba z Vitry	192
Protagonści: Maria z Oignies, Jakub z Vitry i Fulko z Tuluzy	193
<i>Żywot Marii z Oignies</i> : manifest antyheretycki	196
Ascetyczny i mistyczny wzór świętości	201
Rozdział IX. Pisma świętego Franciszka z Asyżu: odpowiedź na kontestację heretycką?	207

Rozdział X. Między kontestacją a dysydencją: franciszkanie i prądy joachimickie w epoce papieży awiniońskich	220
Rozdział XI. Od reformy Kościoła do buntu we Francji Karola VI: Jan z Varennes (zm. 1396?)	232

CZĘŚĆ TRZECIA

Historycy i herezja

Rozdział XII. Historiografia herezji średniowiecznych	251
Herezja a marginalizacja społeczna	251
Ku odnowie problematyki i perspektyw	256
Herezja, marginalność i wykluczenie	260
Rozdział XIII. Ortodoksja i herezja na chrześcijańskim Zachodzie	265
Rozdział XIV. Herezje: dysydenckie formy chrześcijaństwa średniowiecznego	279
Wskazówki bibliograficzne	287
Źródła tekstów	294
Zestawienie skrótów i skrótowców	296
Indeks osób i nazw geograficznych	298